

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 198 (9880) | 1975 чылдың август 23, суббота

1925 чылда үздөлгөттөгөн. | Өртөө 2 көп.

ЧҮРЕКТИН ХАНЫЗЫН ДАН ӨӨРҮП ЧЕТТИРИШКИН

СЭКП Төп Комитеди, ССРЭ-нин Дээди Сөвединиң Президиуму болгаш ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлели америк корабль «Аполлон»-биле кады космоска чурттар аразынын эн баштайгы дуржулгазынга киршкен совет космос корабли «Союз-19»-тун ужудушкунунун программанын чедишкенин күөсеттинген, а ол ышка орбитанын «Салют-4» эртем станциязынга болгаш транспорттун «Союз-18» кораблине ийги экипажтын ийи ай ажыг үеде үргүлчүлээ ужудушкунуну доозулганынга холбаштыр боттарнын чалбыштыг нэрг ба-

йырын чоруткан Совет Эвилелиниң бүгү партия, совет болгаш хөй-ниити организацияларынга, бугу-руге болгаш албан черлериниң коллективтеринге, Совет Эвилелиниң тус-тус хамаатыларынга, а ол ышка акы-дуума партияларын Төп Комитеттеринге, социалисттиг болгаш найбаралды чурттарнын чаакартынга, даштыкы курунелериниң куруше ажылдакчыларынга, хөй-ниити организацияларынга болгаш тус-тус хамаатыларынга чүректин ханызын дан өөрүп четтиришкенин илеретип тур.

СЭКП ТӨП КОМИТЕДИ

ССРЭ-НИН ДЭЭДИ СӨВЕДИНИНГ ПРЕЗИДИУМУ

СЭКП-НИН МИНИСТРЛЕР ЧӨВҮЛЕЛИ

ПАРТОРГАНИЗАЦИЯЛАРДА ОТЧЕТТАР, СОҢГУЛДАЛАР

СЭКП-ниң XXV съездинге белеткелдин база бир эң чугула үе-чалазы — партия организацияларында отчеттар болгаш соңгулдалар болур. Органзация бурзуунуң амдыралына бо чугула болушкун амгы үеде партбөлүктөрдө болгаш партиянын цех организацияларында эртин турар. Бай-Тайганын, Кызыл районун, Тандынын, Эрзинин болгаш өске-даа районнарнын чамдык колхозтарында болгаш совхозтарында, бүдүрүгө черлеринде партбөлүктөргө база цех организацияларынга баштай болгулаан отчеттар болгаш соңгулдалар коммунистерниң бедик идеяны биле, шүгүмчүлөлдүн болгаш бот-шүгүмчүлөлдүн байдалына эркилден. Бай-Тайгада «Тээли» совхозтун Эдер-Куйда, Кудукта хойжу бригадаларында, «Мурнакчы» колхозта хову бригадасында, Тандыда «Революциянын чалбыжы» совхозтун Марачевка фермазында партбөлүктөриниң отчет-соңгулдалыг хуралларында оларда коммунистер барык шүптүзү кирип, хөй нуруузу санал-онолдарны берген. Күш-ажылчы коллектив бурзуунда дайынчы өзөк, башкарыкчы күш болур партбөлүктүн ажыл-чорудулганын коммунистер анаа болур-чогууру-биле үнелээш, кол кичээнгейни чедир шийтирлеттинмээн айтырылгала, моон сонгааргы сорулгаларже утландырып турар.

Чижээ, Эдер-Куй бригадасынга болган хуралга коммунистер Мукайлы Мадыр-оол биле Иргит Арапчы олар саналдарына ниятизи-биле хойжу бригадаларнын көргүзүүнүн ам-даа чавыс бооп турарын шүгүмчүлөөш, партияны иштэки ажылды улам экинжерин, коммунистерниң даалгалар күөселдезинге контрольду күштелдеринин эргежок чугулазын саналдааннар. Бо дег өске-даа чижектерни чугаалап болур.

СЭКП Уставында айтылган хуусааларга дүүштур бистин республикага баштай 220 партбөлүктөргө, партиянын 225 цех, бригада организацияларынга, а оон соонда 403 партия эге организацияларынга, парткомнарга отчеттар болгаш соңгулдалар болуп эртер. Олар дээрже партияны ажылдын дугайын бүгү таладыг, хаддыр анализтеп, тодаргай чугаалажырынга эң калбак индир болур.

СЭКП-ниң XXIV съездинин болгаш партия ТК-нын оон дараазындагы Пленумнарыннын шийтирилери партияны ажылга дуржулганы улам байылдып, кеңтердиригге, ажылдын стилин болгаш аргаларын сайзырангайжыларынга улуг индиглиг болуп, чаа-чаа чүүлдерин берген. Ол үенин дургузунда партия организацияларынын амдыралына эң чугула болушкуннарнын бирээзи — организасполитиктиг хемчег — партдокументилерниң солуушкуну болган. Оон түнелинде партия организациялары бодунун хүрээленин улам быжактырган, ажыл-агый чорудулганына оларнын башкарыкчы ролу, дайынчы арга-шынээди улам күштелген.

Эгелеп турар отчет-соңгулдалыг кампания чоруттуган ажылдын бүгү талааларын хандыр анализтеп, ажылды бот-шүгүмчүлөкчү өзү-биле үнелеп көөр, моон сонгааргы сорулгаларны тодаргай айтыр ужурулуг. Ыңчалзажок редакцияга кээп турар медээлерден алырга, чамдык партбөлүктөргө отчет-соңгулдалыг хуралдар өзү барымдаалап, эреңгей эртин турар фактылар база бар. Чижээ, Мөңгүн-Тайгада «Мөген-Бүрен» колхозтун № 2 хойжу бригадасында партбөлүктүн отчет-соңгулдалыг хуралында партбөлүк организаскчы Х. Салчак «чугаалаар чүвем чок» дээш отчетка чангыс өскө-даа чугаалаваан, а колхозта партбюродан хурал эрттирип келген төлээ эш С. Эрес-оол оон орунунга партбюро ажылынын дугайын бичин чугаалап чоруй, хуралды оон-биле дооскан. Партбөлүктөриниң-даа, эге организацияларынын-даа отчет-соңгулдалыг хуралын белеткел чокка, ынаа харысалга чок эртинип болур бе деп айтырыг манаа дораан тургустуруп кээр-дир.

Партия организацияларынга отчеттар болгаш соңгулдалар политиктиг чугула кампания болур. Олар организаскчы, бедик деңгелге, ажыл-херекчи байдалга эртен турзун дээш партия хооркому болгаш райкомнары доктаамал кичээнгейни салыр херек. Коллектив бурзуунда бүдүрүлгени сорулгалар-биле холбаштыр, отчет илеткелдерге кол темз партиянын организаскчы болгаш идеологтук ажылды улам сайзырангайжыларыне утландып турар ужурулуг. Ылангыя күш-ажылчы коллективтерге партия эге организацияларынын башкарыкчы ролун, салдарын күштелдериниче, коммунистерниң ажыл-херекке харысалганын, идеякенин бедилериниче, партия кежигүнүнүн адын болгаш ужурулугузын моон сонгаар-даа улам бедилериниче улуг кичээнгейни салыры эргежок чугула.

Отчет-соңгулдалыг хуралдар ылап белеткеттинген, коммунистер боттарынын организаскчынын ажыл-чорудулганын болур-чогууру-биле үнелеп, шүгүмчүлөлдүн болгаш бот-шүгүмчүлөлдүн калбаркан турарын парторганизация бурзуу хандырып хүлээлгелиг. Оон-биле кады хуралдарга коммунистерниң кириген саналдарын болгаш шүгүмчүлөлдери амдыралга ботландыр талазы-биле хемчеглерин ажылдап кылгаш, оон күөселдезин организаскып эгелээр херек.

СЭКП-НИН XXV СЪЕЗДИНИНГ УТКУШТУР БЕШ ЧЫЛАДЫН КУҮСЕТКЕН

Тоску беш чылдың планын ооналдарын хуусаа бетинде күөсөдир дээш «Тыва көдээ туду» трестин 958 дуагар КМК-зынын коллектив бедик көргүзүлгелерин ажылдап турар. Августтун 18-те ол коллектив (начальник Г. П. Сенгуров, партия организаскчынын секретары И. Т. Выхрен, профсоюз организаскчынын секретары Ю. И. Лыткин) күш-ажылчы тивелгенин чедип алган: беш чыл планы хуусаа бетинде күөсеттинген. Тоску беш чылдың эртен үенин дургузунда ол ажыл-ишчи коллектив колхозтарга, совхозтарга, көдөзүн чурттагы чоңууга дыка хөй чаа тудуларын тудуп берген. Ону тодаргайлаарга мындат: 14 муң дөрбөлчөк метр чурттагаш шөлү, 320 өөреникчи өөренир чаа школаны, 140 орунук уругулар салым, чувар-бажыны болгаш 550 баш бода, 5100 баш шөр малга

кажанын, хаан кажанын, минералдыг кемичидилге, хоранын химикаттар шыгаар-скалдарын болгаш өске-даа органикалыг ачылгалар кирген. Мурнакчыларын арамдаан Н. С. Кузьменкога удурткан бригаданы онзалал демдегээр өөрүнчү. Чаа төңүзүгө чедир артык үеде КМК-ның ажыл-ишчи коллектив СЭКП-ниң XXV съездинин төлөптүг уткуур дээш илалдан ажыр продукцияны бүдүртүп, шамгыч ажылдарын шийтирээш. М. ПОВОА. «Тыва көдээ туду» трестин күш-ажыл төлөвириниң болгаш шамгыч кылдынын начальниги.

РЕСПУБЛИКАНЫН СИГЕН ШӨЛДЕРИНДЕ САЛБЫРНЫН СИГЕНЧИЛЕРИНДЕ

Малга четир тем-суурку белеткээр — хуунуң чугула айтыры. «Улуг-Хая» совхозтун Хайыракан салбырыннын ситенчилери 372 тонна эки шымчардыг ситенин белеткээш, эртенге чылдың бо үезинде элээн мурнай берген. Ында М. Малбыр-оолга баштаган механизастаттынган эвезо үлөүлөргү ажылдап турар. Ол эвезондо кежигүннери 220 тонна ситенин саратка салган. Механизаторлар А. Бюрбо, О. Самбала, Б. Давыдов хуунуң чугула айтыры. Олар 25 тонна ситенин белеткээш. Хол кадымыр-биле кезип турар эвезоларын иштанде 12 тонна ситенин кешкеш, болап, сараттаан Т. Бегашкевич удурткан ситенчилери шамгычар болуп шыгаларан. О. ТАВАА.

де социалисттиг чарыштын мурунку одуруунда хову бригаданын чуртун, 98 тонна ситенин сараттаан. Ситенчилерин ортузунда социалисттиг чарыштын түнелин 7 кокуттан үндүрүп турар. Х. Арбай-оолдун эвезонун каш улаз бирги черин ашанын-мактагаш төлөптүг болган Ч. Алдын-оол, Д. Шолбан-оол, Д. Хүлөр-оол, Ч. Буян-оол болгаш өскөлөр-даа хуунормазын 130—140 хуу күөсөдүп, кады ажылдап турар өшөөрү үлөүлөргү ажылдарыниче сорук кирген. Сарааттар ам-лаз немешпишаан. С. КАРА-САЛ.

ОРТУЛУКТА ХАЙНЫККАН ИШ

«Ах-Туру» совхозтун төп салбырыннын ситенчилер бригадасы Шагаан-Арыг хураанын чогулда бир ортулукта мал чөмөнчү белеткелди шалыкчы чорула берген. Ында 30 ажыг кижичи чымштыгы иште хавра туттунган. Ситенчилер оң ажыг ховук иштанде 40 ажыг га черден 70 тонна кире ситенин беади алган. Анда В. Миктарга удурткан № 1 хойжу бригаданын малчылары дүжөншкенин ажылдаан. Хойжулар К. Азыр-оол, М. Май-оол, Д. Кызыл-оол, Х. Бадм, М. Хураган-оол оларнын эрес-кежээ кызымак ижин ситенчилер мактаан. М. БАЗЫР-САДЫ.

ТИЛЕКЧИ БРИГАДАДА

«Алаш-Малдыр» совхозтун Бор-Тайга салбырыннын ажыл-ишчилерин ситен кезилгезинде хайныкчынын ажылдап турар. Бо ажылга суурку школачылар идеяныг киржи, чагы эминтанылганын ажыктыр эрттирип турар. Коммунист Давар-оол Куурданын аныктар бригаданын 50 га черге чамып тарзан та-

САРААТТАР НЕМЕШПИШААН

Бай-Тайга районун «Мурнакчы» колхозунда 8 бригада 20 эвезо кылдыр үстүп алган ситен кезип турар. Бригадалар аразында социалисттиг чарыш калбарган. Бо хүннерде колхозчу ситенчилер ишти-биле 180 тонна ситенин, 45 тонна бууук-бүрүкү белеткеш алганнар. Мал чөмчү белеткээриниң талазы-биле бригадалар айы-бигаш, черин байлаан төп ажылдарыниче өш-өөрүн бо-ла кийгыра бээр. Бо бригаданын ажылдап турар дилинээнде бүгү-ле чүвө корум-чурумдуг. Улаас сыйлык ужур дей берген маштарын баш удуз кезип каапкан. Ужурган машты бо-лер, дүжүр черлерин тус-кайлап, хуваап каан. Техниканын айыл чок өөрүүн болурларга дораан-на чүдөр кааптар. Ында, Улуг-Хем маш ажыл-агый черинин Ырбан пунктуунда 15 километр черде, бир бригада ажылдап турар.

БИСТИН ДУЗАВЫС

Кызыл хураанын чурттакталары көдөзүн ажыл-ишчилерин дүзөлгөш, мал чөмөнчү белеткелди чыл бүрү илеткелди кырып калган. Бистер айылмаалынын өрт камталар черинин мурунгула ажылдап чедип келеш, агай хүлээлгенин ажыл-херек ижиринде бүрү күөсөдириниң кырында келгенис. «Сунлак» совхозунга 10 ажыг тонна ситенин белеткээш, хүлээлди берилгис. Ам «Кок-Тей» совхозунга 10 тонна бууук-бүрүкү чылазын куурап улаас куурап дүзөлгөш бист. Чолаачы Н. Давидов, улуг ижиренер Н. Лубагин, өрт өжүрүрүнүн анык дайынчылары Шлягин, Елисеев, Норбу ажыл-ишче кызымак көргүзүп, үлөү-нормазын хуун бүрү ажыр күөсөдүп келген. Эки шымчарлыг арбын маа чөмчү белеткел бээр — көдөш иштилерге төлөптүг дузавыс ол. Д. МУРЫГИН.

Ырбаннын ыяш белеткекчилери

Бракки Ырбаннын ыяш белеткээр черинде эртенге эгелээш, орай дүңгө чедир ажыл үзүктөлбөс. Иоганн эмин иштинге тракторларын шымчарлап, ыяш ужуручүлөрүнүн хирөөлөрүнүн ында-мында бир-деминг ажылдап турары динвалыр. Кезип каан чүдүктөрүн чүдүрүкчү механизм келеш, ыяш сөөртүп машиналарга дораан-на чүдөр кааптар. Ында, Улуг-Хем маш ажыл-агый черинин Ырбан пунктуунда 15 километр черде, бир бригада ажылдап турар.

Маш белеткээр черге чөдө бөөрге, чаа ужурган дыттарын чүкүст чыды дүмчүтү шонуп, арыг агаар кижини сергелдиптер. Тудуларга хереглээр кылдыр белеткеш каан маштарын бөлүк-бөлүк айы-биле чыгып салтылап каан. Ажылчылар чай-чипсар чок ажылдап туралар. Владимир Пальшин биле Николай Орешников ужурган маштарын будуун аштааш, трактор соонга кожуп бөөрге, Федор Черновтун башкарган трактору чүдүрүкчү турар шөлчө чүткүдүптү.

Коллектив кежигүннериин ажылды бригадир билдипти удуртуп, быжыгалаан техниканы камныг ажылдап, артык чарыгдалар болдурбайн турар. Чогуу-на оон ужурунда ыяш белеткелчилери бедик көрөтүлгө чедип алган. Доозукчу чылдын эгелден бээр 8410 кубометр ыяш белеткээр планын тургаш, оң бир муң кубометри белеткөөш. Олар чартык чыл планын беш айлар иштинде күөсөдипкен. Чүгүлө ыяш айла беши 2250 кубометр эки шымчарлыг ыяшты кезип ужураган. Күш-ажылды шын организаскчынын тракторларын, машиналарын ажылдагы бедөөш.

Улуг-Хем маш ажыл-агый черинин белеткеш турар маштарын 70 хуузу Ырбаннын Бригадада шүптү 10 кижичи бар. Республиканын чаа тудуларына хуун бүрү хереглетиин турар. Ол харысалгалыг ажылды чогуур хуусааныла белеткеш бүдүрүрүн А. Карамышевтин бригаданы төлөптүг үлүгү кырып турар. В. МИРЦЕВ.

Чуруктарда: ыяш белеткелчилерин бригадир А. Н. Карамышев; маш ужуручүлөр, мурнакчы ажылчы В. Сарачик; чүдүрүкчү механизатор.

Тайбың программанын ботландырып турары дээш СЭКП ТК-нын Политбюрозунга, оң Чингиз секретары Л. И. Бронневне чуреттиг ханызын дан өөрүп четтиргенин илереттин. Б. БЮРБЮ, персоналыг пенсионер.

ВЛКСМ обкомунуң пленуму

Дүүн Кызылга Политиктиг чырдыгышкын бажыныга ВЛКСМ Тыва обкомунуң VII пленуму болуп эртин. СЭКП-ниң XXV съездинин төлөптүг уткуур талазы-биле республиканын комсомол организацияларынын сорулгаларын дугайында айтырыгы пленумга чугаалашкан. Бо талазы-биле илеткелди аңаа ВЛКСМ Тыва обкомунуң ийги секретары С. С. Ондар кылган. Пленумга чугаалашкан айтырыгы талазы-биле ВЛКСМ Кызыл хоорикунун бирги секретары Е. Л. Воронцов, комсомолдун Төмү райкомунун бирги секретары Т. А. Парчин, «Тыва даг-дугу» тууду эргеленинде комсомол комитетиниң секретары Н. П. Савин, Кызылда № 48 тууду эргеленинде штуратуриулар-маллар бригадасынын бригадирин, ССРЭ-ниң Дээди Сөвединиң депутаты М. В. Сафранова, С. К. Тона аттыг совхозта ВЛКСМ комитетиниң секретары В. Кастерин, Кызылда № 1 АТБ-де комсомол организаскчынын секретары В. Сидеев, ВЛКСМ Чөөн-Хемчин райкомунун бирги секретары М. Ч. Ондар болгаш оон-даа өскөлөр санал берген.

Комсомолдун залчеглиг XVII Тыва область конференциязын бо чылдың декабрь 12-де чылдырар дугайында доктаалды пленумга хүлээп алган. ВЛКСМ обкомунуң ажылынга партия Тыва обкомунуң бирги секретары ш Г. Ч. Ширшин кирип, чүвө чугаалаан. Республиканын улус ажыл-агыйнын яны-бүрү адилдеринде харысалгалыг чугула сорулгаларын чедишкенин шийтирилээринге комсомол органнын, комсомолчуларын болгаш аныктарын кирилгезин улам идеякениндинин база аныктарын коммунисттик ижиндигленин талазы-биле ажылды муштелдирериниң эргежок чугулазын оя айткан.

ШАЛЫПЧЫ ДООСКАН

ГАТЧИНА (Ленинград область). Кат-чымс плантациялары хоран-тимижаттар-биле чаштыгарына хереглээр чеди муң агрегаттар бүдүрүп үлөүлөш, «Гатчинск-маш» заводтун коллектив оң продукцияны бүдүрүп үлөүлөш-биле беш чылдын ооналдарын күөсөдир дооскан. Чурттуг муруну районнарынчын механизаторлар көдө ажыл-агый култураларын үргөдөкчилеринден салдарын болгаш Ленинград өстүрер черлерин камгалаарына дузалаар техника-

беле бүрү чөлөстөгитингенер. Серийлиг бүдүрүлгө үнелде аргалаттып тургузуу экилчел, автоматтаның хөдөөлөр зонады калбарткан. ПЕТРОЗАВОДСК. Петроаводсктин хем портунун коллектив чүдүр-дүжүрер ажылдарын беш чыл планын күөсөдиргенер. Беш чылдың эгелден бээр улус экилчелдеринин 13,4 миллиард тонна чүктерин ажылдап кылгаштар.

(СЭТА-ның корр.).

Деткип тур мен

«Европага айыыл чок черук болгаш кады ажылдакылга талазы-биле Чөвүлө хуралдын түнелдериниң дугайында» документи-терини номчуп таныш-наш, тайбыңга күзөлдүг кишилерниң үнүгө бүрүн наттыкып, деткип тур мен.

Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиясы, оң Политбюрозу СЭКП-ниң XXIV съездиниң шийтирилерин, аңаа хүлээп алдынган Тайбың программанын амдыралга ботландыр талазы-биле могагашылга чам ажылдап, чер кырынга тайбың дээш бу-лыныг үленин бүдүргөн өл деп билеп турар мен.

Ала-чурттуң Улуг дайыныннын үезинде Москва өөреникчи база Москва мамгаланынга ажылдап тургаш, дайынын хоралы, оң чар урмукутун каран-биле көрүп турар.

Бо Чөвүлө хуралга Кыдаттын төлээзи киришпез чорук Пекин удурткучулар боттарын коммунистер бис деп адаттымып турза-даа, капиталисттерден безин дөрө хоралыг политика чорудуп турарын херечилеп турар.

Тайбың программанын ботландырып турары дээш СЭКП ТК-нын Политбюрозунга, оң Чингиз секретары Л. И. Бронневне чуреттиг ханызын дан өөрүп четтиргенин илереттин.

Б. БЮРБЮ, персоналыг пенсионер.

ӨҢНУКТЕР АЖЫЛ-ИШКЕ БИЛЧИР ТАҢЦЫ-БАЙЫРЛАЛ-ДЫР

Ленинградтын № 92 профессионал-техниктик училищесинде 14 курттан келген аялжык кичкелер бар. Олардын кичи бурзуу аялжык мергежияда болушун, орус дымды база өөрчөтүп ап турар.

«Александр Сава Самбууң Төрөңү чурту — Гвинея-Бисау Республикасы, Гвинея-Бисау хамаарышпас чоруну чедиң алган соонда ол шериг хезиң аңаа хепке солаш, Совет Эвилениңге өөрчөтүп чедиң келген. Александр Сава Самбу тогарь болур.

Оң-беле бир завод иштинге уу-уражы бертен бис. Оң өөрү, келер үениң токарьлары неделада ийи түр мастерияң уурутуудагы-беле стюкюктарга аялжык өөрчөтүп ап турар. Арткаң күңерде олар эки аерттинген кластарга токарь терзиниң теориянын шандыдаң ап турарлар.

Иштиң «Вукав» заводка чылым-беле утупу хулаң аяган — деп, Самбу чугаалаар — Оң чик удетпурге эржежок чугула машиналар кылдыр көчүт эки аерт-херекселеринг пектерия көргүсүн. Ам кичи бурзуу тускай аялжыклар турар аларгаң мындыг бис. Солууу-уа да хеджок. Мезиң өскөн-төрөң хоорайжыгажыма бичиң завод бар чурт. Аңа-ла барып аялжылар боор мей...

Жак Диманугана удавс дипломун камгалаш, Конго (Бразилия) Улус Республикасыне чана бээр. Ол аңаа наймысалаңдын автоматтыг телефон станциянын техникениң аялжылар болуп турар. А ВПР-ден келген аялжы эр Нуген Ван Шон моон мурауа-да-ла металлургия комбинатында аялжылар турган. Ам ол чангыс чурттуг 50 эң-өрү-беле казы өнүгү металлургия эвилериникиниң мергежиян шандыдаң ап турар.

Иштиң комбинатында Совет Эвилениңиң дуазы-беле чаа заводту тугуу турар — деп Нуген Ван Шон хөөрчүр — Аңаа мергежияда аялжылар аңаа мергежияда аялжылар буаңи херек. Бичиңганга буаңи чартыг чыл болган, оларнын салыкта кирер болуп турар мей. Практикыстың «Красный выборск» заводта эрттирип турар мындыг бис. Совет иш-өрөңү дуазың чүт дээр боор, ап турар билиң, мергежиялы-даа белик.

Ленинград бистиң чуртта эң эки профтехучилищелеринг хоорайларың салыңга хамаар-жыр. Бичиңгага училише бурт-

рын болгаш аңаа хамыктын мурунда каңдыг өскөр эрже-жок чугула болуруу дээрши баш бурунгар билиң алган болууусса, эки деп болзар мей.

Математика болгаш физика башкызы Ирина Шариковаң чугаалаары мындыг: «Өрөңк-чилериниң ийити билиң деңгелиниң деңгиз шокор чоруну программаны чогалдычы бу-биле хөөрү бистен шелеп турар. Бичиңган өрөңкчи бур-дүрүнүң шилиң алган мергежия-ниң математика болгаш физика эртемнери каңдыг хамаарылыгы бооп болурун база барымдалап турар бис. Башкы кичиниң кол соруугаы болза өрөңкчи кичиниң амы-дыралында эржежок чугула билиңлери ол боду тускай шик-дээли билиң аларын чаңкы-тырары болур».

Ирина Шарикова-биле класска чугаалажың орган бис. Бичиң физика кичээли чоруп турган. Бир стендаде өрөңкчи-чилериниң шыйыга талазы-биле кылган эң эки аялжыларын дел-ген каан болду. Эңг чок эки чөртөжтарын хөөрге солуу-да.

Өрөңкчи чылы төүтү тура, кыска үе иштиле кайы хере хөй чүдүлөр кылганчы болуп кээрге, кайтамчык магалыг боор-дур. Чөртө өрөңкчи-чилериниң кызыла болгаш соңуургаы тергени бооп турар — деп, башкы чугаалам.

Ол башкының чугаалажыг училишениң эртекостонунг ор-данымы Лидия Смоленская мында деп немези: «Шак мы-дыг аңгы-аңгы составтыг сур-дугулар-биле аялжы бир кол чык болза, өрөңкчи бурдүр-үге чогуу үе-шакты чарыгла-ры болур деп савап турар бис. Билиң кезек-кезек өрөңкчи-бүдктерия организастан, ийи-ти класс кичээлериңиң үези-ле безиң тус-тус өрөңкчи-лер-биле чогур аялжыларын чору-дуу шылдар башкылар, бүдү-рүге өрөңкчи-чилеринг мастер-лери, кичизиджилер, оюдулу-рухчулар бисте бар».

«Конга халкың. Кичээлөр доозулган. Сурдугулар учили-шениң столовазындаң чепи-нин алгаш, кичи бурдүр соңуу-р-гаң чүдүлү кылып болур. Ха-мык сурдугуларын ийик чөри — библиотекка. Аңаа бажыңга онаалдарың хууселер, тубо-лаан дымдыла солууларың бол-гаш жыналжыңы-даа аялжы көрүп, өмчүтүп болур.

Кичизиджил башкы Вячес-

Ленинградтың С. М. Киров аттыг опера болгаш балет театрының аялжы балериназы Валентина Ганибалова: «Мезиң таңшылал киржирим көргүзү-үе мезе байырала болур. Мен мындыг байырала каян-даа төмөңиз деп кара чаңгыс күзелиң ой-дээр. Балеринаның дипломун Валентина боудуну төрөң чөри-Узбекистанга алган. Ону тергени өрөңкчи-чиле Ленинградта СССР-ниң уаустунг артист Н. М. Дулякинага башкы-ладары-биле чоруткан. 1972 чыла балетмейстерлер болгаш балет артистериниң Бүтү-эвиле конкурсуна кирешкен.

В. Ганибалова II шаңдалым болгаш лауреат атты алган. Аялжы балерина театрыңиң спесанты «Кузуу элдүр» Одетта-Одалиның, «Балчсарай фонтанын» Заремзин, «Даш чекетир» Мезиң даңгың Эзлин ойлап турар. Чокта чаа ол «Дон Кихот» деп балетке Китраның ролон эң баштай күстөктөл.

К И Ж И Л Е Р Д Э Э Ш

Амдырал чурттаарың, Аялжы-төдү эртериниң өңүңүңиң кичи мезең өрөңкчириниң оралдыжың. — Аялжы-ла кыска-дыр сен — Алды төдүң адамы — деп, «Баштак» сөзүң окуталаң. Барың тугуу ша-га-ла болду. Бичиңганга чоруттумасың Ириң-сыңың чугу-ле-дир. Аялжы боудуң белеңиң, Аялжылар төңүзүң көр-ө-Бичиңганга-дыр. Кичи бурт билиң сунуулааңың. Чангыс улус кино джир. Чамдыктар арага дээр. Аялжылар, чурттагызың

Арбың чоң дээр хайып чорур. Бир мичиң кичкелерде Бичиңганга дымдыланган. Уңен хуңуң үдөп тура. Үзе-херан сайгар сен. Кичкелер дөң ийиңиң кичи Хилис чурттан чорбас чүе. Кайымыс-даа төртүк харал Кайран үңен үңүш деп бис. Амдырал чабынжыла Аңгы улус аларган бис. Бичиңганга эрес-маалыр бөлөс от деп аялжы-жың Чалай шакта дөңшөйтүрөг Чангыс чүтүң аларган бис. Бөксүс калган хамыг чаштыг өңүң, кечкиң магавай.

ДЫШТАНЫР ХҮННЕРДЕ

Бөгүн наймысалаңың Ногаан театрыңга «Чүреке сиңген ырлар» деп темага лекция-концерт болур (Д. Зыкиняның, О. Воронетиниң, А. Стрельченкоң чогалдыкың аялжыңиң дугайында). Лектор Т. И. Сапожникова. Партияң спорт шөддеринге баскетболга мына-тарын маргысалаңың 10 шакта эгедээр. Ногаан театры Түркмөн «Оазис» вокал-инструменталдыг ансамблиңиң концерти 19 шакта болур. Даарта ол-ла шакта эгедээр. Бөгүн болгаш даарта таңцы шөлүңе аялжыктарың кезеңиң болур. Эгедээр 20 шакта. Октябрь кудумчузуңуң төп скверинге хоорайың чечектер дегелгези бөгүн 10 шакта ажыттылар. Даарта спорт шөлүңе аялжы урууларың аразыңга маргысалаңың 14 шакта эгедээр. «Енисей» Культура бажыңиңиң «Өг-буле дугайында совет хөйүлү» деп темага кино-лекция 20 шакта болур. Лекцияны хоорайың улус судуңуң шиктектелчи Е. Н. Ратковская номчуур. **ХООРАЙНЫҢ ДЫШТАНЫР ХҮН ШТАВЫ.**

ШЫДЫРАА

В. Цешковскийниң удуглары

ВИЛЬНИУС. Шыдыраа талазы-биле делегей чемпионатының зона маргылазыңга тос дугаар салыгда Л. Альбуртуг уткаш, Россия спартакиадазының чемпиону Омскиден келген шыдыраачы В. Цешковский үш улаштыр болушун удурлаңкычларың удуп ап шыдаң.

ССРЭ-ниң улустарының VI чалгы спартакиадазыңга В. Цешковский республиканың шийиндек командалыгына курла-выр ойвакчыңиң ролуңга ойна-ан. Бир грессмейстер балды оон мурунда-ла чедиң алган шыдыраачы, шынап-ла, улам күшүгү ойлап шыдаарын херек кырында бузуредип, аңаа көргүзе бергени ол бооп чадавас.

Омскиң шыдыраачызы оң үш дугаар чөргө тургандаң алдыгы салыгда эгелешч, муриап турарларың болуүде кирген. А ол болук маргыла-зың төңчүзү чоокшулаан тудум, улам немежип кед чоруур. Тоску салыгда М. Тайманов В. Тукмаков-биле, В. Савон М. Дворецкий-биле, Е. Васюков Д. Брошштейн-биле хайымашкың. Б. Гулькоңун А. Белявский-биле соң-гаарлаттыңан салында бай-далы мындыг-ла дээр эвес. Р. Ваганяңга бо салыгда ут-турган О. Романиның моон-биле беш улаштыр уттуруу турар. Маргылазыңиң арткаң киржикчи-лерин муриап турар алды кичиниң аразында кир-ген Э. Гуфельдиге Р. Холмов уттурган. К. Григоряң — Ю. Балашовтуң салың соңгаарлат-тыңан.

Тос салыг эртен соонда Е. Васюков биле В. Савон 6 савыг, Б. Гулько (1 соңгаар-латкан салыг), Э. Гуфельд, М. Тайманов, В. Цешковский олар 5,5-5,5 саварыг.

АЖЫЛЧЫ ЧОННАРГА

ЧАА САНАТОРИЙЛЕР

Украин ССР-ниң барымы талазында шаг-шааңдан бээр курорт хоорай Трускавецте чыл сайында-ла эзэн наш муң кичиңи хулаң «Шакхтер» дээр чаа санаторий болгаш «Кристалл» деп пансионат ажыттыган.

Трускавецтең кол-ла байлаа — минералдык — аржаан сугаар. Трускавецтең чер иштиңиң үңүп чыдар ковар дээр эм-домоор аржаанларың дугайында ийи-бүрү дамчыр чугаалаар нестерен, ийиңганга чурттуг эң-не ырак-узак чөрилеринде чоң аңаа чөдө бээр. Трускавецтең аржаан сугалары бүрүктөрүниң, тынар организмниң болгаш өскө-даа аарыгларың ийиңеринге дыкка дузалаар. Курорт эртен чүс чылдан бээр туруп келген, ийиңала-даа Совет эрге-чагырга чыларында улусуң бугулу кадыкшыла чөри аларган.

Трускавецтең санаторийлеринге, пансионаттарыңга болгаш дыштанылгы бажыңларыңга чыл дургузунда чөри беш муң кире кичи өмнөң.

ЧУРУКТА: Трускавец хоорайда «Кристалл» пансионат.

Б. КРИШТУЛДУҢ ФОТОУ. (ПМА)

Суд залында

ӨРШЭЭЛ ТУРБАС

Социалистик хоойлуу үрээр чоруктар-биле демселдиң сөлүгү чылдарда бистиң чуртуу-су-туга аялжылар берген. Бичиңганга дуулаңнар болгаш аржаанлар чоруктар чок деп болбас.

Чокта чык наймысалаңың Гастелло аттыг партияңиң Ногаан театрыңга Кызыл хоорайың улус судуңуң үңүп-күшүгү аялжы суду болган. Аңаа хулгаңнарыңиң болгаш арагачыларың херези көрөгө.

Театрыңиң залың кызылчал-лар долдуур сурулуп турда, беле дуулаң кич-херек үңгө-кел С. Д. Моңгуш, А. В. Байбородик, арагачылар М. Ш. Хуурак-оол, С. Д. Мекпер, В. А. Егоров оларын херези сайтарың көргөн.

Аялжы суду хоорайың улус шиктектелчи В. Я. Черченко даргап эрттирген. С. Д. Моңгуш 1948 чыла төртүтүлгөн аялжы кичи хере-ниңде доктаамал аялжы кыл-байы хоорайга арагалап чоруп турган, хамааты Назымчал-ты эштеп, хулгаң херекти үлгөткөн. Калык камгалаа министрствоуунуң автопарк-спорт бугурулгөйгө аялжылап турган, А. В. Байбородик ба-за-ла арага ийиң алган, чаш

ажы-төлуң коргудуп, алган каалайың арамчылап, аңаа хол келиң, хулгаң херекти үлгөткөн. Хулгаңналы даш шиктектелчи оларын күштөлдүр дугайында ССРЭ-ниң Даш Советиниң Президиуму-нун 1966 чылдың июль 26-да Чарымы-биле С. Д. Моңгуш-ту — 15 хонукта, А. В. Байбородики — 10 хонукта коргудалга шиктең.

М. Ш. Хуурак-оол арага-ларыңга хандыкшып, аялжылар-дың дурдучу кырымы-биле хажымы чорур дээрши оң чангыс төмөң чок үлгөңдө-лөргө балдыкан. Ол 1934 чыла төртүтүлгөн. Тускай мергежия-н «тракторист Сөлүгү үеде Тер-ли-Хайыңиң монгуң суу бугу-рулгөйгө аялжылап турган, аржаанларың соккалар бооп азаптың, ийиң уаза эмнеге-де, ам-лаа боттуг тунейди бо-дунга кылбаан. Ол аялжылап шуут оспакарар аларган, арагалаар чорун дендеп бар-ган.

1951 чыла төртүтүлгөн, 2 класс билиңлиг С. Д. Мекпер судуларыңнарыңиң савдылжы-кы таварыга бооп чедиң кел-биз. Бо хил дээр чангы шы-бар эр хайла-лаа доктаамал аялжылавың, ол бо берлер ке-зиң, магазыңер баары хайы-мың.

Суд сөлдөүдө психиатр эмчи В. Т. Пюбедер кичиниң ор-ганизминге алкогольниң хара-кыңиң дугайында солун лек-цияңиң номчол.

Б. БЮРЮ.

Аас-кежиктиг билет кылга таваржырыл?

1975 чылдың августуң 29-та Иркутск хоорайга ашка-бараан лотереяныңиң (алдыгы узду-рулгөниң) ойнашкыңиң тиражы болур.

Тиражтың ойнашкыңыңга кирер чүдүлөр: «Жигуль», «Москва», «Запорожье» деп

123 автообильдер, ийи-бүрү маркалыг 164 мотоциклдер, фа-бриккага кылган 861 хевистер, чүдү-бүрү 820 радиоприемни-тер, 1312 соодуучулар болгаш дыкка хөй телевизорлар, магнитофоннар, хол шактары, дүк болгаш хендир бугуштыг ар-

жымдар, аржаан хөйленер, хендир болгаш өскө-даа эр-терекселдер бар.

Оон аргада 1-лек 250 рубль-де чедир ахамы база ойлап ап болур силер.

Лотерея билеттерин сазип аларың утпарлар!

Тываның көдээ ажил-агыг техникумуңуң сургууларыңга

Тываның «из» ажил-агыг техникумуңуң бүтү салбыра-рының ийиңи курстарыңиң бол-

гаш өөтөктелчи салбырыңиң үшкү курсуңуң сургууларың августуң 25-те хуңдүкүңуң 12

шакка чедир техникумга аялжы-лар хендир ийиң-ла чедиң келерин чарлап дир.

ДИРЕКЦИЯ.

А Ж Ы Л Ч Е Ч А Л А П Т У Р

Кызыла күрүнениң педго-гика институтуңа аштакчы-лар, кастеляншалар, гардеро-

шиктер, дворник, чазаныкчы, слесарь хергелеттинип турар. Адрес: Кызылдың Ленин

Тываның транспорт эргеле-лиң Кызыла хөйөң-тер-тран-спорт аялжыларыңиң конторы (КТЭК), клаводшиктерин, чү-

дүрүкчүлериң, чүдүрүкү маши-на чөлөкчүлериң аялжы чалап тур.

КТЭК-тиң адреси: Кызылдың

Агаар

Бөгүн республикага бүргөд, аялжы, чамдык чөдөргө дым-радың чаар. Соңу-барың чүк улаңышкылыңиң хаттың дүр-гени секундада 5—10 метр чедер. Агарыңиң температуразың лагыз чөрирге 15—20, өскө-леринге 20—25 градус чылмыр. Кызыла бүргөд, аялжы, чар-бас Хаттың дүргени секунда-да 5—10 метр чедер. Агарыңиң температуразың 20—22 градус чылмыр.

Редактор В. С. ШАРАВИН.

Кинотеатрларга

АВГУСТ 23-ТЕ «НАЙРАЛ» «Уаг аттрак-цион» 9.50, 11.40, 13.30, 15.20, 17.10 19.00, 20.50 шактарда. «ПИОНЕР» «Сусайна бола-гаш хуулаалым биле» 10.15, 11.50, 13.35, «Соколов» (1-ги, 2-ги сериязы), 15.00, 17.45, 20.30 шактарда. «КАА-ХЕМ» «Тованчы» 15.00, 20.00, «Мессе ферманлы чамдык» 18.10 шактарда. «ВОСТОК» «Оолу калган дээр турган» 15.00, «Матте-сия херез» 15.50, 18.40, 20.30 шактарда. ЧАЙГЫ КИНОТЕАТРА: «Дээрги 420» (1-ги, 2-ги серия-лары) 17.00, 20.30 шактарда.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ. **Улускэ 667000**

Кызыл, Шетинкин-Бравченко судумчуу, бажы № 3 ТЕЛЕФОНАРЫ: Редакторуңуң 24-63, редакторуңуң ордалкчыларыңы 35-24, пропаган-да кылдыныңы 31-75, харысалгалыг секретарьыңы 23-35, партияңиң аялжы ырал кылдыныңы 37-13, культура кылдыныңы 23-54, кезе аялжы-ларын 27-41, бухгалтерияны 50-22, солуг келбиз баганада 32-75

Тываның транспорт эргеле-лиң Кызыла хөйөң-тер-тран-спорт аялжыларыңиң конторы (КТЭК), клаводшиктерин, чү- болгаш ном садмымың талазы-биле өргөлөшкө типографиязы. (Кызыл, Шетинкин-Бравченко судумчуу, бажы № 1). ТС-01205

ТИРАЖЫ 1587. ЧАЙГЫ № 224. СОЛҮН НЕДЕЛЯДА 6 КАТАП ҮНЕР